Hanna Häyrinen

Mia Huhtinen

KORONAVIRUKSEN VAIKUTUKSET LAPSEN JA ETÄVANHEMMAN TAPAAMISIIN JA YHTEYDENPITOON

Opinnäytetyö

Sosionomi

2021

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu

Tutkintonimike	Sosionomi (AMK)
Tekijä/Tekijät	Mia Huhtinen ja Hanna Häyrinen
Työn nimi	Koronaviruksen vaikutukset lapsen ja etävanhemman tapaamisiin ja yhteydenpitoon
Toimeksiantaja	VIOLA ry, Kuka huomaa mut? -hanke
Vuosi	2021
Sivut	35 sivua, liitteitä 2 sivua
Työn ohjaaja(t)	Maija Vihervirta-Nikula, Sanna Poikonen & Tiina Kainulainen

TIIVISTELMÄ

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tutkia, minkälaisia vaikutuksia koronaviruksella ja sen aiheuttamalla poikkeustilalla oli vanhempiensa eron kohdanneen lapsen ja etävanhemman tapaamisiin ja yhteydenpitoon. Tavoitteena oli selvittää etävanhempien kokemuksia lastensa yhteydenpitoon ja tapaamisiin. Lisäksi halusimme tehdä tutkimuksen aiheesta, koska aihe oli hyvin ajankohtainen.

Tutkimusmenetelmänä käytettiin laadullista tutkimusta, jota varten haastateltiin seitsemää etävanhempaa. Haastateltavien joukossa oli sekä miehiä, että naisia. Tutkimushaastattelut toteutettiin avoimina haastatteluina, jotka olivat luonteeltaan keskustelunomaisia. Haastatteluiden taustalle tehtiin haastattelurunko, jotta haastatteluja pystyttiin tarpeen mukaan ohjaamaan haluttuun suuntaan. Haastattelut analysoitiin jaottelemalla vastaukset haastattelurungon mukaisesti litteroimalla.

Tutkimustuloksista selviää, että koronaviruksella ja sen aiheuttamalla poikkeustilalla on ollut vaikutuksia kuuden haastatellun etävanhemman ja vanhempiensa eron kohdanneen lapsen tapaamisiin. Tutkimustuloksesta selviää myös, että koronaviruksella ja sen aiheuttamalla poikkeustilalla ei ole ollut vaikutusta etävanhemman ja lapsen väliseen yhteydenpitoon, vaan mahdolliset haasteet liittyen etävanhemman ja lapsen väliseen yhteydenpitoon on ollut jo aikana ennen koronavirusta ja sen aiheuttamaa poikkeustilaa. Yhden haastatellun etävanhemman ja lapsen tapaamisiin ei koronalla ja sen aiheuttamalla poikkeustilalla ole ollut vaikutuksia.

Koronaviruksen ja sen aiheuttaman poikkeustilan vaikutuksia on tutkittu vähän, joten tutkimuksemme tulosta on hankala verrata aikaisempiin tutkimustuloksiin. Tutkimustuloksista voi kuitenkin tehdä johtopäätöksen, että koronaviruksella ja sen aiheuttamalla poikkeustilalla on ollut väistämättä laaja-alaisempia vaikutuksia niin lasten kuin aikuistenkin arkeen.

Asiasanat: koronavirus, COVID-19, etävanhemmuus, tapaamiset

South-Eastern Finland
University of Applied Sciences

Degree	Bachelor of Social Services
Authors	Mia Huhtinen ja Hanna Häyrinen
Thesis title	Effects of coronavirus on meetings and communication between child and non-resident parent
Commissioned by	VIOLA ry, Kuka huomaa mut? -plan
Time	2021
Pages	35 pages, 2 pages of appendices
Supervisors	Maija Vihervirta-Nikula, Sanna Poikonen & Tiina Kainulainen

ABSTRACT

The intention of this thesis was to research how the coronavirus and the state of emergency caused by it affected meetings and communication between a child and a non-resident parent. The objective of the thesis was to study the non-resident parents' experience about communication and meetings with their child. Moreover, the authors wanted to research the subject because the issue was very topical.

The research method was qualitative. Seven non-resident parents were interviewed for the research. The interviews included women and men. The research interviews were implemented by using the open interview method. The interviews were conversational. A frame was prepared for the open interviews to steer the conversation in the wanted direction. The interviews were analyzed by dividing the answers according to the interview frame.

Research results reveal that the coronavirus and the state of emergency caused by it did affect the meetings between six non-resident parents and their child. The results of the research reveal that the coronavirus and the state of emergency had no effect on communication between non-resident parents and their child. The coronavirus and the state of emergency had not had any effect on one interviewed non-resident parent and their child.

Little research has been made about the effects of the coronavirus and the state of emergency caused by it, and hence it is in a way hard to compare the results of the research to former research. You can conclude from the results of the research that the coronavirus and the state of emergency have had unavoidably extensive effects on the everyday life of children and adults.

Keywords: coronavirus, COVID-19, non-resident parents, meetings

SISÄLLYS

1 JOHDANTO 6
2 TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET 7
2.1 Poikkeustila ja valmiuslaki 7
2.1.1 Koronavirus (COVID-19) 9
2.2 Vanhempien ero 10
2.3 Yhteishuoltajuus 12
2.4 Etävanhemmuus 12
2.5 Yhteistyövanhemmuus 14
2.6 Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 15
2.7 Lapsen oikeuksien sopimus 16
2.8 Yhteydenpidon keinot 16
3 TUTKIMUSTEHTÄVÄN RAJAUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET 17
4 TUTKIMUSMENETELMÄT 17
4.1 Aineisto 18
4.2 Analyysi 18
5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET 19
5.1 Perhetaustat 20
5.2 Välimatka lapsen kotien välillä 21
5.3 Lapsen tapaaminen 22
5.4 Yhteydenpito 25
5.5 Etävanhempana toimiminen koronan aiheuttaman poikkeustilan aikana 27
5.6 Poikkeustilan käyttäminen etävanhempaa vastaan 28
6 JOHTOPÄÄTÖKSET 28
7 POHDINTA 30
KUVALUETTELO
LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Liite 2. Haastattelurunko

1 JOHDANTO

Tutkimme opinnäytetyössämme sitä, miten koronaviruksen aiheuttama poikkeustila on vaikuttanut vanhempiensa eron kohdanneen lapsen ja etävanhemman väliseen yhteydenpitoon ja tapaamisiin. Tutkimus tehtiin Mikkelin alueella asuville etävanhemmille keväällä 2021.

Tutkimamme aihe syntyi yhteistyössä VIOLA väkivallasta vapaaksi ry:n Kuka huomaa mut? -hankkeen kanssa. Aihe syntyi, kun lähdimme pohtimaan työelämäkumppanin kanssa opinnäytetyön aihetta. Alun perin olimme kiinnostuneita tekemään opinnäytetyön erokahvilatoiminnasta, mutta koronaviruksen aiheuttamien rajoitustoimenpiteiden vuoksi erokahvilatoiminta oli tauolla. Pohdimme työelämäkumppanimme kanssa eri ideoita opinnäytetyön aiheeksi ja jaoimme ajatuksia puolin ja toisin, josta sitten syntyi ajatus tutkia koronaviruksen vaikutuksia etävanhemman ja lapsen väliseen yhteydenpitoon ja/tai tapaamisiin.

Opinnäytetyön työelämäkumppanina oli VIOLA väkivallasta vapaaksi ry ja tutkimus toteutettiin osana Kuka huomaa mut? -hanketta. Teimme työelämäkumppanimme kanssa yhteistyötä tutkimuksen aikana.

Lähtöolettamuksemme oli, että koronaviruksen (COVID-19) aiheuttamalla poikkeustilalla olisi väistämättä ollut vaikutuksia etävanhemman ja lapsen tapaamisiin ja/tai yhteydenpitoon. Olimme kiinnostuneita siitä, miten koronavirus ja poikkeustila oli vaikuttanut vanhempiensa eron kohdanneen lapsen ja etävanhemman yhteydenpitoon ja tapaamisiin. Meitä kiinnosti myös tieto siitä, vaikuttiko Uudenmaan sulku etävanhemman ja lapsen suhteeseen.

Mielestämme tutkimus on ajankohtainen sekä tärkeä, koska Suomessa ei ole aikaisemmin vastaavanlaista pandemiaa ollut, joten on tärkeää, että aihetta tutkittiin. Myös muut ammattilaiset voivat varmasti hyödyntää opinnäytetyötämme soveltaen ja peilaten omaan alaansa sopivaksi. Uskomme myös, että tulemme itse hyötymään monella eri tapaa tästä opinnäytetyöstä, sillä haluamme molemmat työskennellä tulevaisuudessa lasten sekä nuorten parissa, joten tulemme kohtaamaan työssämme myös paljon eronneita perheitä. Tieto

siitä, miten uudenlainen tilanne Suomessa on vaikuttanut etävanhempien ja lasten tapaamisiin ja yhteydenpitoon, auttaa tulevaisuudessa mahdollisien samankaltaisten tilanteiden ymmärtämistä paremmin. Opinnäytetyön tuloksia voi myös hyödyntää soveltaen myös mahdollisesti toisenlaisissa tilanteissa.

2 TIETOPERUSTA JA KESKEISET KÄSITTEET

Opinnäytetyömme liittyy VIOLAN Kuka huomaa mut? - hankkeeseen. Hankkeessa on tavoitteena vahvistaa lasten kuulluksi tulemista ja huomioimista vanhempien päätyessä eroon. Tavoitteena on myös riittävän varhaisen tuen turvaaminen sekä lapsille, että vanhemmille. Hankkeen tarkoituksena on kehittää yhdessä perheiden ja ammattilaisten kanssa uusia työmenetelmiä ja tapoja, joilla lasten osallisuutta voitaisiin vahvistaa erotilanteessa. Pyrkimyksenä on myös kehittää menetelmiä, joilla saadaan vahvistettua eron jälkeistä vanhemmuutta. (Viola ry 2019.)

Keskeisimpiä käsitteitä tutkimuksessamme on koronavirus (COVID-19), poikkeustila, ero, etävanhemmuus, yhteishuoltajuus, yhteistyö vanhemmuus, lapsen oikeuksien sopimus, laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta ja yhteydenpito/yhteydenpidon keinot.

2.1 Poikkeustila ja valmiuslaki

Koronavirusepidemia (COVID-19) sai alkunsa Kiinasta 2020 alkuvuodesta. Virus levisi Kiinasta muualle maailmaan, lopulta myös Eurooppaan. Kun koronavirus alkoi levitä Suomessa, aloitettiin Suomessa rajoitustoimenpiteet viruksen leviämisen ehkäisemiseksi. Poikkeustilaan siirryttiin Suomessa 16.3.2020. Matkailua ja ihmisten isoja kokoontumisia rajoitettiin ja ihmisille suositeltiin etätöihin siirtymistä. Ravintoloiden ja hotellien toimintaa jouduttiin supistamaan. Esimerkiksi ravintoloista sai ruokaa vain kotiin vietäväksi. Myös urheilu- sekä kulttuuritapahtumia peruutettiin tai siirrettiin. Koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilan kestoa ei osata ennustaa. (Kiander 2020.)

Valmiuslain tarkoituksena on poikkeuksellisissa oloissa suojata väestöä sekä turvata sen toimeentulo ja maan talouselämä, ylläpitää oikeusjärjestystä, pe-

rusoikeuksia ja ihmisoikeuksia sekä turvata valtakunnan alueellinen koskemattomuus ja itsenäisyys. Tilanne, jossa hyvin laajalle alueelle levinnyt vaarallinen tartuntatauti, joka vastaa vaikutuksiltaan erityisen vakavaa suuronnettomuutta määritellään valmiuslain mukaan poikkeusoloiksi. Valmiuslaki antaa poikkeusoloissa erilaiset toimivaltuudet, mikäli todetaan ettei tilannetta pystytä hallitsemaan viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin. Viranomaiset voivat kuitenkin poikkeusoloissa käyttää vain sellaisia toimivaltuuksia, jotka ovat välttämättömiä ja suhteutettu oikein tilannekohtaisesti. (Valmiuslaki 29.12.2011/1552.)

Poikkeustilan vuoksi hallitus linjasi toimenpiteitä 18.3.2020 alkaen turvatakseen ihmisiä ja hillitsemään viruksen leviämistä. Eri koulut, oppilaitokset ja yliopistot siirrettiin etäopetukseen ja toimitilat suljettiin kokonaan. Varhaiskasvatus ja esiopetus, joka toimii näiden yhteydessä, pidettiin toiminnassa, jotta viruksen kannalta kriittisissä työpaikoissa työskentelevät ihmiset pääsisivät töihin. Vanhempien toivottiin kuitenkin järjestävän mahdollisuuksien mukaan hoito itse. Julkiset kokoontumiset tuli rajata korkeintaan kymmeneen henkilöön, mutta oleskelua tulisi julkisilla paikoilla välttää. Kaikki valtion ja kuntien kulttuuri-, liikunta- ja virkistäytymistilat suljettiin ja kaikenlainen päivätoiminta lopetettiin. Myös kolmannen sektorin, yksityisten ja uskonnollisten paikkojen suositeltiin toimimaan samalla tavoin. Asuinpalveluyksiköissä kiellettiin vanhusten luona vierailu. Myös hoitolaitokset, sairaalat ja terveydenhuollon yksiköt lopettivat vierailijoiden vastaanottamisen. Suomen hallituksen toimintaohjeen mukaan kaikkien yli 70-vuotiaiden tuli välttää kontakteja muihin ihmisiin. (Valtioneuvosto 2020.)

Samalla kapasiteettia sosiaali- ja terveydenhuollossa pyrittiin lisäämään ja yksityisen puolen kapasiteetti otettiin käyttöön tarpeen mukaan. Alan työntekijät voitiin velvoittaa tarpeen mukaan töihin. Koronan testaamista varten nostettiin kapasiteettia. Suomeen kohdistuvaa henkilö- ja matkustusliikennettä päätettiin rajoittaa. Matkailua suositeltiin välttämään ja suomalaisia kehotettiin palaamaan takaisin Suomeen ulkomailta. Suomeen palatessa tuli noudattaa karanteenia vastaavia olosuhteita kahden viikon ajan. (Valtioneuvosto 2020.)

Valtioneuvosto antoi 27.3.2020 eduskunnan käsiteltäväksi kaksi asetusta, joilla otettiin käyttöön sekä sovellettiin liikkumisrajoituksia. Liikkumisrajoitukset

tulivat voimaan 28. maaliskuuta ja kestivät huhtikuun 19. päivään saakka. Liikkumisrajoitus koski Uudenmaan asukkaita, joiden täytyi pysyä maakunnan alueella. Myöskään muiden maakuntien asukkaat eivät voineet käydä Uudellamaalla, joskin jokaisella oli oikeus palata koti- tai asuinpaikkakunnalleen. Liikkumisrajoituksissa oli huomioitu muutamat poikkeustapaukset, jotka mahdollistivat Uudenmaan rajan yli liikkumisen mm. viranomaistoiminta, työn, elinkeinon, opiskelun tai yhteiskunnallisen luottamustoimen harjoittaminen, varusmiespalveluksen täyttäminen sekä tavaraliikenteen kulku. (Sisäministeriö 2020.)

Hallitus päätti 29.4.2020 purkaa perusopetuksen sekä varhaiskasvatuksen rajoitteet. Hallituksen päätöksen mukaisesti lähiopetukseen siirryttiin 14.toukokuuta. Lähiopetusta jatkettiin erityisin järjestelyin huomioiden, että turvavälit toteutuisivat parhaalla mahdollisella tavalla. (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2020.)

Karanteeni ja poikkeusolosuhteet ovat olleet myös maailmanlaajuisesti käytössä. Koronaviruksen myötä perheissä on havaittu ongelmia monissa maissa. Ongelmat eivät ole johtuneet pelkästään viruksen sairastamisesta vaan sen seurauksena on kehkeytynyt muitakin huolen aiheita. Viruksen leviämisen estämiseksi on ihmisiä asetettu karanteeniin tai eristykseen ja kehotettu pitämään etäisyyttä muihin kuin oman perheen jäseniin. Eristyksessä ollaan erossa muista ihmisistä kuin omasta perheestä. Esimerkiksi baareja on suljettu, jonka vuoksi on todettu alkoholin käytön lisääntyneen kotioloissa. Kun yritysten toimintaa on jouduttu supistamaan, on työttömyys myös lisääntynyt, sosiaalitukea tarvitsevien määrät nousseet ja perheillä on taloudellisia ongelmia. Nämä edellä mainitut asiat lisäävät mm. riskiä lähisuhdeväkivallalle. Ongelmat perheissä eivät tule välttämättä niin helposti esiin, jos perhe on karanteenissa tai eristettynä. Useissa maissa on aloitettu etänä toimivat tukitoimet, jotta ihmiset saisivat apua koteihin erityistilanteesta huolimatta. (Usher 2020.)

2.1.1 Koronavirus (COVID-19)

Koronavirus (COVID-19) on yksi merkittävimmistä taudinaiheuttajista, jotka keskittyvät ensisijaisesti ihmisen hengityselimistöön. Joulukuussa 2019 kirjau-

tui Kiinassa sairaaloihin ryhmä potilaita, joiden alustava diagnoosi oli tuntemattomasta syystä aiheutunut keuhkokuume. Nämä potilaat pystyttiin yhdistämään Kiinan Wuhanissa sijaitsevaan toriin, josta voi ostaa mm. mereneläviä sekä tuoretta lihaa. Koronaviruksen oireet ilmenevät keskimäärin 5,2 päivää kestävän itämisajan jälkeen. Oireiden puhkeamisesta kuolemaan vaihtelee 6 ja 41 päivän välissä, keskimäärin kuitenkin 14 päivää. Aikaväli riippuu potilaan iästä ja immuunijärjestelmän tilasta. Yleisimpiä koronaviruksen oireita ovat kuume, yskä ja väsymys. Muita oireita on mm. liman eritys, päänsärky, veriyskä, ripuli, hengenahdistus ja imusolujen vähäisyys veressä. (Rothan 2020, 1–3.)

COVID-19-viruksen geneettisellä ketjulla on 80% yhtäläisyyttä SARS-CoV virukseen sekä 50% yhtäläisyyttä MERS-CoV viruksen kanssa. Sekä SARS-CoV että MERS-CoV virukset ovat saaneet alkunsa lepakoista. Koska laaja ryhmä sairastuneita ihmisiä altistui villieläimiä myyvällä torilla Wuhanissa, voidaan olettaa, että COVID-19-virus on eläinperäinen. (Rothan 2020, 1–3.)

2.2 Vanhempien ero

Aikanaan avioliitto oli instituutio, jonka tuli kestää kuolemaan asti. Vaikka eroa olisi toivottu, estivät monenlaiset syyt eroamisen. Yhdessä pysymistä vaikeuttivat lainsäädäntö sekä taloudelliset esteet, uskonnollisten ja traditionaalisten normien vuoksi. Tänä päivänä liitot päättyvät yhtä usein eroon kuin kuolemaan. (Kauppinen 2013, 13.)

Juridisesti vanhempien ero ja siihen liittyvät menettelyt riippuvat siitä, ovatko vanhemmat olleet naimisissa vai avoliitossa. Avioliiton purkamista haetaan käräjäoikeudelta kirjallisesti, kun taas avoliiton purku tapahtuu vanhempien oman päätöksen mukaan. Avioliiton purku on kaksiosainen ja sitä voi hakea, joko toinen vanhemmista yksin tai molemmat yhdessä. Eron ensimmäinen vaihe sisältää puolen vuoden harkinta-ajan hakemisen. Toinen vaihe alkaa harkinta-ajan päätyttyä ja silloin eroa voi hakea lopullisesti. Lasten asiat tulee hoitaa huomioiden lapsen etu ja tavalla, joka on lasten huoltolain mukainen. (Ensi- ja turvakotien liitto ry 2017.)

Avioerojen määrä on lähivuosina vaihdellut. Suomessa avioeroja oli 13 356 vuonna 2019. Samana vuonna solmittiin 22 296 avioliittoa, määrä oli 1503 avioliittoa pienempi kuin edellisenä vuonna. Vuosittain tarkasteltuna muutosten määrät eroissa ovat pieniä. Erojen määrä suhteessa naimisissa oleviin on jo 20-vuoden ajan pysynyt samana. (Tilastokeskus 2020.)

Kiisken (2011) tutkimuksen mukaan yleisimmät syyt, jotka johtivat eroon, olivat kommunikaatiovaikeudet, suhteen hoitamattomuus, pariskunnan vieraantuminen toisistaan, puutteet läheisyydessä. rakkaudessa tai arvostuksessa, sekä erilaiset tavoitteet ja arvot elämässä. (Kiiski 2011, 126.)

Lapsen huoltajuus, asuminen, tapaamisoikeudet sekä elatus ovat asioita, joista tehdään vuosittain kymmeniä tuhansia päätöksiä viranomaisten johdosta. Avo- ja avioliittojen erot koskettavat vanhempien lisäksi myös heidän lapsiaan. Tärkeintä olisi päättää lasta koskevat asiat lapsen etuaan ajatellen. Kun tehdään päätöksiä, on tärkeää ottaa huomioon myös vanhempien tarvitsema tuki. Eron tulisi aina olla lapsen vanhempien välinen eikä se saisi vaikuttaa vanhemman ja lapsen väliseen suhteeseen. (Auvinen 2002, 39.)

Vanhempien eroa on pidetty isona riskinä lapsen kehitykselle. Kuitenkin tutkimuksissa on nykyään todettu monen lapsen selviytyvän hyvin erosta. Lapsen hyvät välit etävanhempaan on osoittautunut merkittäväksi tekijäksi lapsen hyvinvoinnissa. Tärkeää lapsen selviytymisessä erotilanteessa on hyvät välit molempaan vanhempaan. (Hakovirta 2014, 123.)

Selviytymiseen eron jälkeen vaikuttaa myös lähivanhemman psyykkinen vointi. Huoltajuusratkaisua tehdessä tilanne vaatii vanhemmalta kestokykyä raskaassa tilanteessa. Ero vie vanhemmilta voimia ja se voi vaikuttaa vanhempana toimimiseen. Tämä voi aiheuttaa turvattomuuden tunnetta lapselle. Turvattomuuden tunne aiheuttaa stressiä, joka voi heikentää lapsen psyykkistä tilaa monin tavoin. Riitelyllä on iso vaikutus vanhemman jaksamiseen, jolla on huono vaikutus lapsen ja vanhemman väliseen vuorovaikutukseen. Kokemukset siitä, että tulee kuulluksi ja saa tukea, auttavat lasta. Vanhempien välinen yhteistyö ja lapsille asetetut rajat ovat lapselle myös eduksi. (Pruuki & Sinkkonen. 2017, 27–29.)

2.3 Yhteishuoltajuus

Kun tulevan lapsen vanhemmat ovat avioliitossa, tulee heistä suoraan lapsen yhteishuoltajia. Avoliitto vaatii isyyden tunnustuksen ennen lapsen syntymää. Suuri osa lasten vanhemmista jatkaa yhteishuoltoa eron jälkeen. Lapsen kasvatuksesta ja hoidosta vastataan tällöin yhdessä. Molemmilla vanhemmilla on yhteishuollossa oikeus saada lasta koskevat tiedot terveydenhuollosta, päiväkodista ja koulusta. Yhteishuoltajuus tuo eronneille vanhemmille varmuutta saada olla lapsensa kanssa vielä eron jälkeenkin. (Ensi- ja turvakotien liitto ry 2017.)

Vanhempien erotessa on päätettävä lasten huoltajuudesta ja lapsen asumisjärjestelyistä. On tavallista, että lapsi asuu ison osan ajasta äidin luona ja viettää viikonloppuja isänsä luona, huolimatta siitä, että vanhemmilla on yhteishuoltajuus. Vaikka puhutaan yhteishuoltajuudesta, on toinen lähivanhempi ja toisesta tulee tällöin etävanhempi. Vanhemmat voivat valita myös vuoroasumisen, jolloin lapsi asuu vuorotellen kummankin vanhempansa luona. Kun lapsi asuu kolmannen osan ajastaan toisen vanhemman luona, käytetään termiä vuoroasuminen. (Rissanen ym. 2017, 39.)

Yleisimpiä vuoroasumisen muotoja on tällä hetkellä viikko-viikko-asuminen. Yksi syy tämän asumismuodon yleistymiseen on isien aktivoituminen vanhempana. Järjestely antaa enemmän yhdessäoloa isän kanssa, verrattuna tapaamisiin, jotka pidetään vain joka toinen viikonloppu ja lapsen loma-aikoina. Lapsen psyykkistä ja kognitiivista kehitystä tuetaan näin paremmin. (Pruuki & Sinkkonen 2017, 105–106.)

2.4 Etävanhemmuus

Se, minkälainen suhde lapsella muodostuu etävanhempaan, riippuu siitä, kuinka usein he tapaavat toisiaan. Aikuinen, joka tapaa lastaan paljon, ylläpitää suhdettaan lapseen ja takaa tällöin tärkeän paikan lapsen elämässä. Perinteinen tapa, jossa etävanhempi tapaa lastaan joka toinen viikonloppu tulisi olla minimimäärä tapaamisia. Suhdetta etävanhempaan tulisi pitää yllä, jottei suhde muutu etäiseksi. Tämä vaatii panostamista suhteeseen sekä lähi- että etävanhemmalta. (Kiianmaa 2008.)

Bauserman (2002) mukaan vanhemmilla on vastuu lapsistaan vielä erosta huolimatta. Suomessa noin joka neljäs lapsi asuu erossa toisesta vanhemmastaan. Hyvä suhde etävanhempaan on tutkimusten mukaan yksi tärkeimmistä tekijöistä lapsen hyvinvoinnille vanhempien eron jälkeen. (Broberg 2005, 137.)

Tieto etävanhemmuudesta ja lapsen suhteista olisi tärkeää, koska etävanhemmalle ja lapselle voitaisiin kehittää uusia tukimuotoja erotilanteisiin. Vaikka lapsen vanhemmat olisivat eron jälkeen päätyneet yhteishuoltajuuteen, kokevat isät usein olevansa heikommassa asemassa. Isästä saattaa tuntua vastentahtoisesti siltä, että on ulkopuolinen lapsensa elämässä. Äidit voivat myös pitää lapsen erossa isästään tahallaan. (Broberg 2005, 137.)

Kun lasta pidetään tahallaan erossa toisesta vanhemmastaan, puhutaan vieraannuttamisesta. Sen tarkoituksena on hankaloittaa ja estää lapsen ja etävanhemman välisen suhteen muodostumista. Lapsi alkaa nähdä, toisen vanhemman hyvänä ja toisen pahana. Lapsen kasvu ja identiteetti alkavat vieraannuttaessa haavoittumaan ja lapsi alkaa oireilemaan. Kiintymys, ikävä ja viha ovat tunteita, joiden ristipaineessa lapsi joutuu elämään. Lähihuoltaja voi joko tietoisesti tai tiedostamattaan pahentaa tilannetta teollaan ja sanoillaan. Jos etävanhempi ei onnistu luomaan suhdetta lapseen, vakiintuu lapselle kielteinen mielikuva. (Karttunen 2010, 75.)

Amaton (2004) mukaan avioerotilanteessa tulisi välttää negatiivista suhtautumista toiseen vanhempaan. Lapsi saatetaan vetää mukaan vanhempien välisiin riitatilanteisiin ja tilanne on tällöin tunnetasolla hyvin vaikeaa lapselle. Lapsi saattaa tämänlaisessa tilanteessa vetäytyä suhteessaan etävanhempaansa. Myös etävanhempi saattaa erotilanteessa käyttää vetäytymistä selviytymiskeinona hankalassa elämäntilanteessa. Lapsi voi tuoda vanhemmalle muistoja, joita vanhempi yrittää vältellä. Jotkut ihmiset eivät selviä erosta koskaan kunnolla. (Koskela 2012, 21.)

2.5 Yhteistyövanhemmuus

Yhteistyövanhemmuus (coparenting) on yksi termi jaetulle vanhemmuudelle tai yhteisvanhemmuudelle. Sillä ei tarkoiteta ainoastaan biologisten vanhempien lapsen vanhemmuutta vaan se sisältää monia erilaisia perhemuotoja ja elämäntilanteita. Yhteistyövanhemmuutta löytyy uusperheistä, ydinperheistä, sateenkaari- ja adoptioperheistä. Tärkein arvo yhteistyövanhemmuudessa on lapsen ensisijaisuus. Elämää eron jälkeen olisi hyvä katsoa lapsen näkökulmasta. Toisen vanhemman kunnioittaminen ja oma halu kasvaa vanhempana kuuluvat asenteeseen, jota yhteistyövanhemmuus hyvin toimiessaan vaatii. Vanhemmuus eron jälkeen vaatii myös toimivia vuorovaikutussuhteita. Kun yhteistyövanhemmuus on avointa ja viestintä sujuvaa on arkikin toimivaa. (Ensi- ja turvakotien liitto ry 2019.)

Vanhemmuus säilyy, vaikka pariskunta päätyy eroon. Yhteistyövanhemmuus on tärkeää sekä aikuisen, että lapsen hyvinvoinnille. Riitely, joka kohdistuu lapseen eron jälkeen tai yhteisen vanhemmuuden päättyminen voi olla todella vahingollista. Aikuisten on pyrittävä eron jälkeen tietoisesti luomaan uudenlainen rakentava tapa olla vanhempia. Vaikka vanhemmuus yhdessä päättyy, yhdistää lapsi vanhempia pysyvästi. Eron jälkeisen vanhemmuuden suunnittelu olisi hyvä aloittaa jo ennen kuin pariskunta on eronnut. Vastuu lapsista on molemmilla. Vuorovaikutuksen täytyy jatkua ja vanhempien tulee kummankin olla sitoutunut olemaan vanhempi. Toista vanhempaa tulisi myös osata tukea. Tämän mahdollistamiseksi vanhemman on osattava olla tilanteessa rauhoittava ja kantaa näin vastuu omasta hyvinvoinnistaan. (Pruuki & Sinkkonen. 2017, 8–9.)

Lapsen kannalta ratkaisevin tekijä vanhempien erotessa ei ole itse ero vaan se, millainen suhde hänelle kehittyy vanhempiensa kanssa eron jälkeen. Vanhempien oma käyttäytyminen vaikuttaa siihen, onko ero lapselle vaikea vai helppo. Oikeus kumpaankin vanhempaan säilyy eron aikana ja elämässä eron jälkeen. Se, että vanhemmat eroavat ei saa olla syynä lapsen hylkäämiselle eikä toisen vanhemman vieraannuttamiselle. Keskeistä on vanhempien kyky asettaa lapsi etusijalle ja suhde toiseen vanhempaan taka-alalle. Lapset, joiden vanhemmat kykenevät yhteistyöhön ja hillitsevät riitojaan huolimatta erosta, selviävät siitä parhaiten. (Pruuki & Sinkkonen. 2017, 67–68.)

Turvallinen arki sekä oikeus molempiin vanhempiin ovat lapsen oikeuksia. Lapsen ei tulisi myöskään kantaa syyllisyyttä erosta ja siksi lasta olisi hyvä kuunnella ja keskustella eron tuomista ajatuksista. Lapsen ei tulisi stressata vanhempiensa asioista, minkä vuoksi lasta ei tulisi käyttää tiedon välittäjänä vanhempiensa välillä eikä lyömäaseena ristiriitatilanteissa. Vanhempien tulee kunnioittaa toisiaan myös eron jälkeen sekä arvostaa toistensa päätöksiä. Varsinkin isät kokevat, joutuvansa taistelemaan omista oikeuksistaan. (Terävä 2019, 15-16.)

Lapsi tarvitsee avointa puhetta ja tietoa asioista. Vanhempien tulisi olla rehellisiä lapselle ja keskustella avoimesti myös keskenään lasta koskevista asioista. Nähdessään vanhempansa vastuullisina järkevinä ihmisinä, jotka ovat kokeneet eron parhaaksi ratkaisuksi, lapsen turvallisuuden tunne vahvistuu. (Pruuki & Sinkkonen 2017, 75.)

2.6 Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta

Lapselle on turvattava tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi, joka on sekä hänen yksilöllisten tarpeiden, että toivomusten mukainen. Lapsen huollon täytyy turvata lapsen ja hänen vanhempansa välille erityisen myönteiset ja läheiset suhteet. Myös muita tärkeitä ihmissuhteita on vaalittava. Lapsen kasvuympäristön tulee olla turvallinen ja sen tulee tarjota virikkeitä. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.2.2019/190.)

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta määrittää, että lapsella on oikeus molempiin vanhempiin. Hänellä on oikeus tavata myös sitä vanhempaa, jonka luona lapsi ei asu. Tapaamisoikeudella halutaan turvata lapsen oikeus luoda sekä säilyttää läheinen sekä myönteinen suhde molempiin vanhempiin. Lapsen vanhemmilla ei ole oikeutta hankaloittaa tapaamisoikeuden toteutumista. Heidän tulee välttää kasvatustehtävässään kaikkea sellaista, mikä aiheuttaisi haittaa lapsen ja toisen vanhemman väliselle suhteelle. (Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.2.2019/190.)

2.7 Lapsen oikeuksien sopimus

YK:n lapsen oikeuksien sopimus on ihmisoikeussopimus, joka koskee kaikkia lapsia. Lapsen oikeuksien sopimus on hyväksytty 20.11.1989 YK:n yleiskokouksessa. Sopimus sisältää neljä yleistä periaatetta, jotka ovat syrjimättömyys, lapsen edun huomioiminen, lapsen oikeus elämään ja kehittymiseen sekä lapsen näkemysten kunnioittaminen. Kaikki sopimukseen kuuluvat maat raportoivat viiden vuoden välein YK:n lapsen oikeuksien komitealle. Raportti sisältää oman maan lapsien oikeuksien tilanteen. Maille annetaan tarvittaessa huomautuksia tai suosituksia. (Unicef s.a.)

2.8 Yhteydenpidon keinot

Eron jälkeen vanhemman olisi hyvä tukea lapsen yhteyttä toiseen vanhempaansa. Lapsi saattaa pelätä, että pettää toisen vanhempansa välittäessään myös toisesta vanhemmastaan. Lupa rakastaa kumpaakin vanhempaa ja myös puhua toiselle vanhemmalle vapaasti on lapselle hyväksi. Kun lapsi tulee toisen vanhemman luota, on tärkeää kuunnella ja olla kiinnostunut siitä, mitä lapsi on tehnyt toisen luona ja millaista siellä on ollut. Lasta on hyvä kannustaa yhteydenpitoon eri keinoin, kun hän on erossa toisesta vanhemmastaan. (Pruuki & Sinkkonen. 2017, 71.)

Koronan aiheuttaman poikkeustilanteen aikana kaikkia läheisiä ei ollut enää mahdollista tavata ja yhteydenpidon tärkeys korostui. Violan Kuka huomaa mut? hanke on koonnut eri yhteydenpidon keinoja yhteen. Nykypäivänä matkapuhelin on hyvä yhteydenpitoväline, jonka käytössä on monia eri vaihtoehtoja yhteydenpitoon. Soittaminen ja viestittely ovat helppo tapa kertoa päivän kuulumisista, iloista ja suruista. Tavallisten puheluiden lisäksi matkapuhelimella onnistuu myös videopuheluiden soittaminen. Tekstiviestillä voi lähettää viestien lisäksi kuvia itsestä tai vaikka siitä mitä on päivän aikana puuhaillut. Kuulumisten kertomiseksi voi käyttää myös kirjepostia. Kirjeen kirjoittamisen lisäksi mukaan voi laittaa esimerkiksi askarteluja. Postilla voi lähettää myös kortteja, jotka voivat myös olla itse askartelemia. (Viola ry 2019.)

3 TUTKIMUSTEHTÄVÄN RAJAUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tutkimuskysymyksemme oli: Kuinka koronavirus ja sen aiheuttama poikkeustilanne on vaikuttanut vanhempiensa eron kohdanneen lapsen ja etävanhemman tapaamisiin ja yhteydenpitoon? Tutkimuskysymys itsessään oli jo rajattu koskemaan vanhempiensa eron kohdanneen lapsen ja etävanhemman välistä suhdetta.

Tutkimus rajattiin toteutettavaksi Mikkelin alueella. Mikäli tutkimusaineistoa kerätessämme olisimme huomanneet, ettemme löydä tarpeeksi vapaaehtoisia haastateltavia tutkimukseen, olisimme laajentaneet alueen kattamaan Etelä-Savon aluetta. Tavoitteenamme oli saada tutkimukseen mukaan yksi tai useampi henkilö, jolla olisi kokemusta siitä, kuinka Uudenmaan alueen sulku vaikutti lapsen tapaamisiin ja yhteydenpitoon.

4 TUTKIMUSMENETELMÄT

Opinnäytetyön tutkimus tehtiin haastattelemalla Mikkelin alueella asuvia etävanhempia. Tarkoitus oli löytää haastateltavaksi 5–10 etävanhempaa, joiden vanhemmuuteen ja yhteydenpitoon lapsen kanssa koronan aiheuttama poikkeustila oli vaikuttanut jollain tavoin. Etävanhempia oli tarkoitus etsiä hyödyntämällä Violan nettisivuja ja muita sosiaalisen median kanavia. Hankkeeseen osallistuville perheille tarjottiin myös mahdollisuutta osallistua haastatteluun. Haastateltavia etävanhempia etsittiin myös muiden perheiden arjessa mukana olevien toimijoiden kautta.

Haastattelut tehtiin koronaviruksesta aiheutuvista rajoitteista johtuen, joko videoyhteydellä tai puhelimitse. Pyrimme löytämään haastateltavaksi myös yhden tai useamman henkilön, jolla olisi kokemusta siitä, kuinka Uudenmaan rajojen sulku vaikutti lapsen ja vanhemman tapaamisiin tai yhteydenpitoon. Keräsimme ja analysoimme haastattelumateriaalin siten, ettei valmiista työstä pysty tunnistamaan haastateltavia.

Valitsimme tutkimusmenetelmäksi laadullisen eli kvalitatiivisen menetelmän. Päädyimme valitsemaan tämän menetelmän, koska tutkimusongelmamme

vaatii mielestämme ihmisten kokemusten tutkimista, johon kvalitatiivinen tutkimusmenetelmä on hyvä vaihtoehto. Laadullisessa tutkimuksessa merkitykset ovat tutkimuksen keskiössä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006.)

4.1 Aineisto

Tavoitteenamme oli kerätä aineistoa haastattelemalla 5-10 etävanhempaa. Tutkimustamme varten löysimme seitsemän vapaaehtoista haastateltavaa. Haastateltavat valikoimme siten, että saisimme tutkimusta varten mahdollisimman monesta erilaisesta elämäntilanteesta haastateltavan. Erilaiset elämäntilanteet toivat haastattelujen myötä erilaisia näkökulmia kerättävään aineistoon ja vaikuttivat myös varmasti tutkimuksen tulokseen.

Haastattelut toteutimme avoimina haastatteluina. Mielestämme avoin haastattelu sopi tutkimukseemme menetelmäksi siitä syystä, ettei haastattelu ole sidottuna tiukkaan formaattiin (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Halusimme haastattelun olevan keskustelumainen, joten tämän vuoksi avoin haastattelu sopi tutkimukseemme erinomaisesti. Saaranen-Kauppisen ym. (2006) mukaan avoin haastattelu muistuttaa keskustelua, eikä sen etenemistä ole lukittu tiettyyn muotoon. Haastattelu etenee paljolti haastateltavan ehdoilla, kuitenkin tietyn aihepiirin sisällä. Avoimessa haastattelussa annetaan tilaa haastateltavan kokemuksille, tuntemuksille sekä mielipiteille.

4.2 Analyysi

Nauhoitimme haastattelut, jonka jälkeen litteroimme eli purimme nauhoitteet kirjalliseen muotoon. Litterointi on yleisimpiä tapoja käsitellä haastatteluja analysoitavaan muotoon. Litterointi kannattaa tehdä mahdollisimman tarkasti ja kattavasti, eikä haastattelusta kannata jättää litteroimatta sellaisia kohtia, jotka aineiston purku hetkellä eivät tunnu tärkeiltä. (Tietoarkisto s.a.)

Kun tutkimus suoritetaan tavalla, jossa noudatetaan hyvän tieteellisen käytännön edellyttämiä tapoja, on tieteellinen tutkimus hyväksyttävä ja sen tulokset uskottavia. Keskeisenä lähtökohtana tutkimukselle on se, että tutkimuksessa on noudatettu tarkkuutta, huolellisuutta ja rehellisyyttä. Käytettyjen menetelmien tulee myös olla kestäviä eettisesti. Tutkimuksessa on huomioitava muiden tutkijoiden samasta aiheesta saadut tulokset asianmukaisella tavalla ja

heidän työtään tulee kunnioittaa. Tutkimus tulee raportoida ja toteuttaa vaatimuksien mukaan ja sitä varten on hankittava tarvittavat tutkimusluvat. (Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa 2012, 6–7.)

5 OPINNÄYTETYÖN TULOKSET

Haimme opinnäytetyöhön haastateltavaksi etävanhempia Mikkelin alueelta. Haastateltavat saatiin hyödyntämällä VIOLA ry:n somekanavia, Mikkelin puskaradiota Facebookissa sekä jakamalla opinnäytetyön saatekirjettä Mikkelin lastenvalvojan ja lasten neuvolan ilmoitustaululla. Haastattelut tehtiin tammikuussa 2021 Teamsin välityksellä ja puhelimitse haastateltavien toiveiden mukaisesti.

Haastateltavia oli seitsemän. Heistä kolme oli naisia ja miehiä neljä. Jokainen oli kokenut eron lapsen toisesta vanhemmasta. Sillä, missä vaiheessa lapsen elämää ero oli tapahtunut tai kuinka usein lapsi tapaa etävanhempaa, ei ollut mielestämme merkitystä tutkimuksen kannalta. Pyrimme muodostamaan haastattelukysymykset siten, että saisimme kuvan poikkeustilan tuomista muutoksista etävanhemman ja vanhempiensa eron kokeneen lapsen tapaamisissa ja yhteydenpidossa.

Haastattelurunko oli suunniteltu valmiiksi. Runko jaettiin kysymyksiin, jotka koskivat aikaa ennen koronan aiheuttamaa poikkeustilaa ja poikkeustilan aikaan sijoittuviin tapahtumiin. Tavoitteemme haastatteluissa oli se, että haastateltavat saisivat vapaasti kertoa kokemuksistaan. Pyrimme myös tiedostamaan haastatellessamme, että etävanhemmuus voi aiheena olla vanhemmalle arka ja vaatii sensitiivisyyttä haastattelijalta. Huolimatta siitä, että vaikka eroaminen on yleistä, on se usein vaikea puheenaihe sen kokeneelle. (Kauppinen, 2013, 3.)

Haastateltavilta etävanhemmilta pyydettiin suostumus haastatteluun. Heille kerrottiin, että haastatteluista saatua aineistoa käsittelevät vain haastattelijat, joten kaikki keskustelu, joita haastattelun aikana on käyty, pysyy vain haastateltavan ja haastattelijoiden välisenä. Haastateltaville kerrottiin myös, että

haastattelu nauhoitetaan, sekä materiaali hävitetään asianmukaisesti, kun opinnäytetyö on valmistunut.

Tutkimuksen tuloksissa on lainauksia, jotka ovat haastateltavien etävanhempien alkuperäisiä ilmaisuja haastatteluista. Tunnistetietoja ei ole merkitty haastateltavien yksityisyyden turvaamiseksi. Numeroimme haastateltavat numeroin 1–7.

5.1 Perhetaustat

Tutkimukseen osallistuneet etävanhemmat aloittivat kertomalla perheestään, ja siitä kuinka pitkä aika erosta on. Etävanhemmista kolmella oli yksi lapsi (1,4,7), yhdellä kaksi (5) ja kolmella vanhemmista oli kolme lasta (2,3,6).

Etävanhemmuus oli kestänyt hyvin eri pituisia aikoja. Lyhyin aika erosta oli puolitoista vuotta (2), seitsemästä kahdeksaan vuotta erosta oli kolmella vanhemmalla (1,3,6) sekä kolmella vanhemmalla erosta oli aikaa yli kymmenen vuotta (4,5,7). Lasten iät vaihtelivat samassa suhteessa. Erosta puhuttaessa käy ilmi, että ero on ollut haastava kolmella etävanhemmalla (1,5,7), yhdellä oli hieman vaikeuksia (3) ja kolmella vanhemmalla ero oli sujunut rauhallisemmin (2,4,6).

> *Hirveän monta vuotta on ollut tosi haasteellista. (1)*

Muutama etävanhempi oli toiminut jossain vaiheessa myös lähivanhempana ja kokenut lapsen kodin vaihtelun haasteena (1,5,7). Nämä etävanhemmat puhuivat paljon myös etävanhemman haasteista lastenvalvojan, sosiaalityöntekijän tai oman puolustuksen kanssa oikeudessa.

> *Täytyy sanoo nytten, et on ottanu aika monta vuotta, että toi eks puoliso on häärännyt kaikkee mahdollista. Välillä lapsion ollut mulla, välillä se on sit halunnut sen takasi. (1).*

> *Asianajajien kanssa sovittiin et lapsi asuu mun kanssa ja äiti meni vuoden kestävään semmoseen vierotukseen. Ja sit kun hän tuli*

takas, niin laittoi uuden oikeuskäsittelyn, että lapsen pitää muuttaa heti hänen luo. Hän ei niinku nähnyt, että lapsella ois hyvä mun kanssa (7).

5.2 Välimatka lapsen kotien välillä

Haastateltujen etävanhempien lapset liikkuvat kahden kodin välissä. Lyhyin välimatka lasten kotien välillä oli alle puoli kilometriä (2). Vähän vajaa kymmenen kilometrin välimatka oli useammalla kodilla (3,4,6,7). Eräs haastateltavasta kertoi äidin muuttavan kaupungista toiseen ja tällä hetkellä vanhemmat asuvat eri kaupungeissa (1). Yhdellä vanhemmista lapset asuivat useamman sadan kilometrin päässä (5).

Tota se on niin monta kertaa muuttanut ja repinyt sitä lasta mukaan. Sillä ei oo pysyvyyttä ollu, sillä lapsella (1).

Vanhemmat kertoivat erilaisia tapoja, kuinka ovat hoitaneet lastensa kuljetuksen ennen koronan aiheuttamaa poikkeustilaa. Muutamalla vanhemmalla lapset vaihtoivat kotia vaihtopäivänä suoraan päiväkodista tai koulusta (2,3,6).

Perjantaina kun on vaihtopäivä, niin toinen vei päiväkotiin ja toinen kävi sitten hakemassa (2).

Pääasiallisesti lapset vaihtuu koulusta suoraan. Kun lapset on tänään palanneet isälleen, niin kävin viemässä suksia ja luistimia ja sellasii. Se aina kuskaa joka kerkee (6).

Haastateltavista yksi kertoi, että vanhemmat hoitivat lapsen kuljetuksen yhdessä (4). Yhden lapsi kulki julkisilla kotien välisen matkan (1) ja kaksi vanhemmista hoiti kuljetuksen yksin, ilman lähivanhemman osallistumista lainkaan (5,7). Yksi haastateltavista kertoi, ettei lähivanhempi osallistu lapsen kuljetukseen, koska välimatka oli vanhempien välillä melko pitkä (5).

No aika hyvin menny puolin ja toisin. Että välillä minä haen ja välillä isä hakee (4).

> *On välimatkaa ja minä oon aina hoitanut kuljetukset. Ei haittaa. Meillä on hemmetin hauskoja reissuja. Sossut vaan puhuu, et olis lapsille raskasta olla erossa lähivanhemmastaan, kun on välimatkaa (5).*

> *Haen aina äitin luota tai koulusta lapsen. Huomannut, että se toimii (7).*

Etävanhemmilta kysyttiin koronan ja poikkeustilan tuomia muutoksia lasten kuljetuksiin kotien välillä. Kuljettaminen oli sujunut tavalliseen tapaan useimmalla (2,3,4,5,6,7). Yhdelle vanhemmista ongelmaksi muodostui lapsen kulku julkisilla ajoneuvoilla (1).

> *Saatettu vedota siihen, et ei oo niinku lapsen terveellistä kulkee julkisilla. Sanotaan tällee, et se välillä on, et ei oo turvallista, ja välillä tuntuu et se on ok. Elikkä se menee myös sen toisen osapuolen mielihalujen mukaan (1).*

Etävanhempi, jonka lapset asuivat lähivanhemman luona Uudenmaan alueella, kertoi ettei poikkeustilan aiheuttama Uudenmaan sulku vaikeuttanut kuljetusta (5). Haastateltavalla oli lapset tavallisia tapaamisia pidemmän ajanjakson poikkeustilan aikaan, joten tarvetta jatkuvalle Uudenmaan rajan ylitykselle ei ollut.

5.3 Lapsen tapaaminen

Eron jälkeen kolme vanhempaa kertoo sopineensa itse lapsen tapaamisista toisen vanhemman kanssa (2,3,6). Neljä etävanhempaa oli tehnyt vahvistetun tapaamissopimuksen lastenvalvojan toimesta entisen puolison kanssa (1,4,5,7). Vahvistettuja sopimuksia lastenvalvojan luona vaikutti tehneen vanhemmat, jotka kuvailivat eron olleen haastava tai riitaisa.

> *Saatiin ihan keskenään sovittua (2).*

Ei oo vahvistettu, ite sovittu. Suurin piirtein ollaan sovussa ja kai meillä puheyhteys suurin piirtein on. Nää asiat suurin piirtein hoituu ihan, niin ei oo tarvinnut tehdä mitään virallista (3).

On. Mutku sekin on vaihtunut. Siis se lastenvalvojakin alkaa olla aika kypsä. Saattaa vaihtuu niiku. Ne ei päde – ne ei pidä, mitä me ollaan tehty. Aina mennään niiku äidin mukaan (1).

Ennen poikkeustilaa tilanne haastateltavilla oli sellainen, että useimmat etävanhemmat kertovat lapsen kanssa vietetyn ajan olevan normaalia arkista elämää ennen koronavirusta ja sen aiheuttamaa poikkeustilaa (1,2,3,6). Vanhemmat, jotka pitivät tapaamisia normaalina arjen viettona, tapasivat lapsia viikko-viikko järjestelyllä. Etävanhempi, joka vietti joka toisen viikonlopun lapsen kanssa, ei pitänyt aikaa yhtään arkisena (4).

Perusarkea (3).

Sellasta yhdessäoloa, leffojen katselua, herkuttelua ja ulkona käydään syömässä (4).

Etävanhempi, jolla oli yli sata kilometriä lapsiensa luo, vietti vain lomilla aikaa lasten kanssa (5). Yksi etävanhempi kertoo tapaamisten sujuvan harrastusten parissa. Varsinkin yhteinen harrastus on tuonut etävanhemman kuvailemana laatuaikaa etävanhemmalle ja hänen lapselleen. (7). Yhteisen harrastuksen lisäksi heillä oli tapana tavatessaan tehdä toiminnallisia asioita. Lisäksi lapselle oli hankittu useampi kotieläin, joiden kanssa tuli myös harrastettua.

Välillä ollaan pitkiä aikojakin yhdessä. Kaikkea kivaa puuhataan. Reissaamista autolla on paljon (5).

Meillä on yhteinen harrastus ja tytär on siitä innostunut. Harrastuspaikat on puolentoista tunnin päässä. Siinä tulee aina yhteistä aikaa, kun saadaan ihan rauhassa jutella automatkat (7).

Etävanhemmuuden aikana toisilla vanhemmilla ollut haasteita lasten tapaamisten kanssa. Etävanhemmat kertoivat, että syynä haasteisiin oli lähivanhemman mielenmuutokset tai muutokset lähivanhemman elämäntilanteissa.

> *Nytkin piti olla sillee et lapsen piti olla mun luona joulukuun loppuun. mut sekin katkaistiin kuukauden jälkeen, ku äiti muutti toiseen kaupunkiin (1).*

Kaksi haastateltavaa kertoi toisen vanhemman uusien kumppanien vaikuttavan lapsen ja etävanhemman välisiin tapaamisiin (1,5). Uusi kumppani tai ero uudesta kumppanista saattoivat etävanhemman kokemuksen mukaan vaikuttaa siihen, kuinka paljon etävanhempi sai aikaa yhteisen lapsen kanssa.

> *Poika oli siis mulla ja saatto olla kakskin kuukautta. Sit se löys uuden ukon ja sit piti palauttaa poika. Sit sen uus ukko tuli hakemaan ja nappas vaan pojan kainaloon. Sit en kuullu mitään pariin päivään ja sit soitti sossu, et kuules on tehty ilmotus (5).*

> *Yhtäkkiä eks sit tarjoskin lapsia mulle takasin elämään. Kun se eros miehestään niin se ite ehdotti soittamalla mulle. Ja siitä alko ne valvotut. Se ei pärjänny enää lasten kaa ja sovittiin, että kaikki lomat lapset on mun kaa (5).*

> *Se on yleensä sillee, et jos eks puoliso löytää uuden miehen (se on vaihtanu vissii 5-6 kertaa jos ees riittää) – nii sillo mä saan yleensä lasta. Mut sit, jos sillä ei oo sitä kumppania siinä, niin sit tavallaan tukeudutaan siihen lapseen nii paljon et joku ois siinä vierellä koko ajan. Mut sit kun sillä on se puoliso siinä sit se homma tuntuu et homma toimii vähän paremmin (1).*

Koronalla ja poikkeustilalla on ollut vaihtelevat vaikutukset etävanhempien ja lasten tapaamisiin. Tutkimukseen haastateltavista viisi kokee koronan vaikuttaneen jollain tavalla tapaamisiin (1,3,4,5,6). Vaikutukset olivat erilaisia. Yksi vanhempi sai lapset kotiin pidemmäksi ajanjaksoksi, koska lähivanhempi asui

alueella, jossa oli todettu enemmän koronavirustartuntoja (5). Toinen vanhempi vei lapsensa poikkeustilan ja koulujen sulkemisen vuoksi omalla vuorollaan lähivanhemman luo etäkouluun päiväksi ja haki takaisin oman työpäivän jälkeen (2).

Kaksi etävanhempaa kertoi koronavirukselle altistumisen johdosta asetetun karanteenin vaikuttaneen jollain tavalla tapaamiseen (3,4). Toisella oli lapsi karanteenissa koulussa altistumisen vuoksi ja toisessa tapauksessa lähivanhempi oli karanteenissa altistumisen vuoksi. Lähivanhempi, jolla kuljetus tapahtui julkisilla ajoneuvoilla, koki haasteita tapaamisten onnistumisessa (1).

Yksi haastateltava kertoi, ettei minkäänlaista muutosta ole tapahtunut tapaamisissa (2). Kun taas toisen etävanhemman mielestä, lähivanhempi ei olosuhteista johtuen, uskalla käyttää poikkeustilaa hyödykseen (7).

> *Kyllä siinä kohtaa, kun yhen tytön luokka oli, ei eristyksessä mutta karanteenissa, siinä kohtaan tää tyttö, jonka luokka oli karanteenissa, niin hän pysyi äitinsä luona sen ajan, että se karanteeni täyttyi. (3).*
>
> *On se ehkä joo. Että enemmän kotona olemista. (4).*
>
> *Korona ei ole vaikuttanut ja siinä on semmonen juttu, että kun käräjäoikeus on päällä, niin eksä on varovainen. (7).*

5.4 Yhteydenpito

Haastateltavista vanhemmista viisi kertoi pitäneensä yhteyttä lapseen ennen koronan aiheuttamaa poikkeustilaa puhelimitse. (2,3,4,6). Yhteyttä on pidetty yllä soittamalla, WhatsApp-viestipalvelun avulla sekä tekstiviestein. Kaksi haastateltavista etävanhemmista kertoo lähivanhemman tehneen yhteydenpidosta aina todella vaikeaa. (1,7). Yhden vanhemman yhteydenpito oli estetty pitkäksi aikaa. (5).

On yritetty estää, niiku kaikin mahdollisin keinoin sitä, et isän ja lapsen välistä - tota yhteydenpitoa. Siel on otettu mm. mun yhteystietoja lapselta pois. (1).

En halunnu pitää mitenkään yhteyttä vankilasta. Ja lähivanhempi ja uus mies valehteli et oon kuollu. (5).

Se ihan riippuu pojista ja päivistä. Sitten kun pojillakin on omat puhelimet, niin välillä tulee viestiä tai sitten soitellaan. Ehkä aika silleen harvoin. (6).

Tutkimuksemme tarkoituksena oli selvittää koronan aiheuttaman poikkeustilan vaikutus etävanhemman ja lapsen väliseen yhteydenpitoon ja tapaamisiin. Haastateltavista kaikki seitsemän kertoivat yhteydenpitokeinojen olevan samanlaisia kuin ennen poikkeustilaa. Haastateltavat, joilla oli ollut haasteita yhteydenpidossa jo ennen poikkeustilaa, kertoivat tilanteen säilyneen haastavana myös poikkeustilan aikana (1,5,7). Yhteydenpidon parantuminen on liittynyt lasten ikään, kun lapsi on voinut itse huolehtia yhteydenpidosta huolimatta lähivanhemmasta.

Nykyään joo, mutta lapsi ei soita äidin luota. Että ulkona tai pihalla voidaan puhua. (7).

Hyvä kun lapsilla on nyt omat puhelimet niin pystyy helpommin olemaan yhteydessä viesteillä ja soittaa. (5).

Samalla tavalla soitetaan. (3).

Etävanhemmilla oli erilaisia kokemuksia yhteydenpidon tukemisesta poikkeustilan aikana. Yksi haastateltavista kertoo, että yhteydenpitoa lapsen kanssa yritettiin estää myös poikkeustilan aikana (1). Toisella haastateltavista oli samankaltaisia kokemuksia, lähivanhempi on saattanut jopa kieltää lapsia olemasta yhteydessä isään (5). Yhden vanhemman mielestä erilaiset kasvatustavat vaikuttivat niin paljon, ettei tukeminen ole onnistunut (3). Tukeminen ei on-

nistunut myöskään yhdellä vanhemmista, koska lähivanhempi kieltäytyy olemasta missään tekemisissä etävanhemman kanssa oikeussalin ulkopuolella (7). Kolme haastateltavaa oli sitä mieltä, että lähivanhempi tukee lapsen ja etävanhemman välistä yhteydenpitoa (2,4,6).

> *Meillä on eri ajatukset kasvatuksesta ja kotisäännöissä ja näin, että ei tukeminen ei ihan toteudu. (3)*

> *Ei ole tukenut, vaan kieltänyt lapsia. (5)*

> *Aina saa soittaa. (2).*

5.5 Etävanhempana toimiminen koronan aiheuttaman poikkeustilan aikana

Koronan aiheuttamalla poikkeustilalla on ollut etävanhempana toimimisen kannalta vaikutusta. Vaikutukset yhdellä haastatelluista etävanhemmista liittyivät kuljetuksiin, koska riski liikkua julkisilla ajoneuvoilla oli lähivanhemman mielestä suuri. (1). Haastatelluista etävanhemmista toinen kertoi, että poikkeustila ja koulujen sulkeminen vaikuttivat myös siihen, että etävanhempi vei omalla tapaamisajallaan lapset lähivanhemmalle etäkouluun (2). Kolmas haastatelluista etävanhemmista kertoi, ettei kaikki tapaamiset ole onnistuneet lapsen altistuttua koronavirukselle. Samoin kertoi neljäs haastatelluista, että altistuminen virukselle oli estänyt tapaamisia. Tapaamiset olivat haastatellun etävanhemman kertoman mukaan myös muuttuneet, koska kaikki aika vietettiin kotona (4).

Viides haastatelluista sai lapset luokseen kahdeksi kuukaudeksi etäkouluun. Syynä tähän oli se, että lähivanhemman mielestä etävanhemman koti kuului koronatartuntamäärien mukaan turvallisempaan alueeseen, kuin missä lähivanhempi itse asui. (5). Haastateltavista kuudes kertoi sopineensa varmuuden vuoksi säännöt lapsen sairastumisen varalta; kun joku lapsista sairastuu, ei lasta siirretä ennen kuin hän on terve. Uuden puolison lapsien tapaamisia on jouduttu rajoittamaan, koska heillä on ollut tapana liikkua vapaammin vanhempien välillä (6). Seitsemäs haastatelluista kertoi, ettei vaikutuksia ollut, koska oikeudenkäynti oli käynnissä samaan aikaan, kun poikkeustila tuli Suomeen.

Haastateltu etävanhempi myös kertoi, että lähivanhempi on varovainen, kun oikeudenkäyntien ollessa käynnissä.

5.6 Poikkeustilan käyttäminen etävanhempaa vastaan

Viimeiseksi kysymykseksi kysyimme haastateltavilta, tuntuiko heistä siltä, että koronavirusta ja sen aiheuttamaa poikkeustilaa olisi käytetty jotenkin etävanhempia vastaan. Vastaajista yksi oli sitä mieltä, että poikkeustilaa olisi käytetty häntä vastaan (1). Muut kuusi vastaajaa, eivät kokeneet, että poikkeustilaa olisi käytetty heitä vastaan.

> *Syksy oli mielenkiintoinen, ihmettelin ettei vedonnut koronaan, kun kaikki muu on jo tehty. (5)*
>
> *Joissain määrin kyllä, silloin kun se palvelee sen toisen vanhemman tarkoitusperiä. (1)*
>
> *Ei ole, ei ollenkaan. (3)*

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tutkimuskysymyksemme oli: Kuinka poikkeustilanne on vaikuttanut vanhempien eron kohdanneen lapsen ja etävanhemman tapaamisiin ja yhteydenpitoon? Tekemämme tutkimuksen perusteella näyttää siltä, että koronan aiheuttamalla poikkeustilanteella on ollut vaikutusta etävanhemman ja vanhempiensa eron kohdanneen lapsen välisiin tapaamisiin, muttei vaikutusta yhteydenpitoon.

Tutkimukseen osallistuneista seitsemästä etävanhemmasta, oli poikkeustila vaikuttanut jollain tavalla kuuden etävanhemman ja heidän lasten välisiin tapaamisiin. Näistä kuudesta haastatellusta neljä oli miehiä ja kaksi naista. Syyt tapaamisten peruuntumiseen tai vaikeutumiseen eivät kuitenkaan olleet sukupuolesta riippuvia tai johtuvia. Tutkimuksesta kävi kuitenkin ilmi, että perhe, jonka tapaamisiin poikkeustila ei ollut vaikuttanut oli pysynyt kokonaan terveenä koko koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilan ajan. Sairastumisiin oli

varauduttu niin, että lapsi olisi jäänyt sen vanhemman luo, jossa hän sillä hetkellä oli.

Yhdessäkään etävanhempien perheistä ei ollut perheenjäsen sairastanut koronaa. Uskomme, että se olisi vaikuttanut tutkimukseen. Perhe, jossa olisi sairastettu korona olisi ollut varmasti mielenkiintoinen tilanne tutkimuksen kannalta.

Yhteydenpito etävanhemman ja lapsen välillä sen sijaan ei tuntunut kärsivän koronaviruksen aiheuttamasta poikkeustilasta. Syyt ongelmiin yhteydenpidossa olivat olemassa jo ennen poikkeustilaa. Kaksi etävanhemmista kertoi kärsineensä vieraannuttamisesta erosta lähtien. Vieraannuttamiseen on liittynyt yhteydenpidon kieltämistä, häiritsemistä ja lapsen syyllistämistä. Heidän mielestään yhteydenpito oli helpottunut lasten kasvaessa. Tällöin lapselle on hankittu oma matkapuhelin, tabletti tai tietokone, joilla on voinut pitää yhteyttä etävanhempaan myös lähivanhemman siitä tietämättä. Moni haastateltavista oli sitä mieltä, että yhteydenpito lapsen kanssa tapahtui vain silloin kun oli oikeasti asiaa. Vanhemmat, jotka olivat olleet pitempään etävanhempia ja näkivät lapsia säännöllisesti, pitivät yhteydenpitoa perusarkeen liittyvänä asiana. Yhteydenpito liittyi enemmän asioiden hoitamiseen kuin siihen, että olisi kysytty lapsen kuulumisia.

Yhteydenpito perheissä ei ollut lisääntynyt, joka herätti meissä ihmetystä. Lähdimme tekemään opinnäytetyötä, sillä odotuksella, että yhteydenpito ja yhteydenpidonkeinot olisivat lisääntyneet ja keinot muuttuneet monipuolisemmiksi. Yhteydenpidonkeinona oli kaikilla puhelimella soittaminen, WhatsAppin käyttö ja tekstiviestit. Kukaan haastatelluista ei käyttänyt sosiaalista mediaa yhteydenpitokeinona, minkä koimme yllättäväksi.

Luotettavuutta arvioidessa on otettava huomioon, että otanta tässä tutkimuksessa oli pieni. Vastaajat eivät olleet sairastaneet koronaa. Tutkimuksemme on kuitenkin tärkeä ja osoittaa sen, että koronaviruspandemialla on varmasti laajempia vaikutuksia kuin vain se, miten korona vaikuttaa sairastuneiden elämään.

Uskomme, että koronan aiheuttamasta poikkeustilasta riittää paljon aiheita jatkotutkimuksiin. Kokisimme mielenkiintoisena tutkimuksen, jossa perheenjäsenistä joku olisi sairastanut koronan. Yksi kehittämisehdotus voisi olla aiheeseen liittyvien tukipalveluiden kehittäminen tulevien mahdollisten pandemioiden varalle. Tutkimuksessa tuli myös esiin kokemusta, että etävanhemman oikeudet eivät ole tasavertaisia suhteessa lähivanhempaan. Etävanhemmat kertoivat, että ovat kokeneet itsensä avuttomaksi Suomen oikeusjärjestelmässä. Mielestämme tähänkin aiheeseen olisi syytä tulevaisuudessa paneutua jollain tapaa, sillä ajattelemme, että molemmilla vanhemmilla niin etä- kuin lähivanhemmalla tulisi olla yhtäläiset oikeudet suhteessa heidän yhteiseen lapseensa.

7 POHDINTA

Aihe opinnäytetyöllemme tuli meille juuri oikeaan aikaan. Olimme juuri aloittamassa tutki, kehitä ja raportoi opintojaksoa. Opintojakson tehtävät tehtiin mahdollisen oman opinnäytetyön aiheen mukaisesti. Koimme opinnäytetyömme aiheen hyvin ajankohtaiseksi.

Haasteeksi tutkimuksessa osoittautui haastateltavien etävanhempien löytäminen. Yksi etävanhemmista sopi useita haastatteluaikoja kanssamme, mutta kun sovittu haastattelu aika koitti, emme saaneet häneen yhteyttä. Emme saaneet koskaan haastateltua häntä. Koska aihe on arka monelle etävanhemmalle, saattoi se vaikuttaa osaltaan haastateltavien etsintäprosessissa. Havaitsimme myös haastatteluiden aikana, että aiheesta puhuminen jännitti useita haastateltavia. Pohdimme myös sitä, jääkö haastateltavilta mahdollisen jännityksen vuoksi jotain oleellista kertomatta. Olimme kuitenkin heille tuntemattomia henkilöitä. Tästä syystä mietimmekin, olisiko aiheesta saanut enemmän irti kyselytutkimuksena? Toisaalta kyselytutkimuksessa kysymykset olisivat olleet pintapuolisempia ja etävanhemmat olisivat voineet osallistua kyselyyn kohtaamatta meitä Teamsin tai puhelimen välityksellä. Tulimme kuitenkin siihen lopputulokseen, että haastattelu menetelmänä oli tätä tutkimusta ajatellen oikea valinta. Tavoitteemme oli löytää tutkimukseen 5–10 etävanhempaa ja saimme tutkimukseen seitsemän.

Koska aihetta ei ole aikaisemmin tutkittu, koitui meille hieman ongelmia myös kirjallisuuden etsimisessä. Tutkimusta tehdessämme suljettiin myös hetkeksi aikaa kirjastot, jonka vuoksi jouduimme käyttämään enemmän sähköisiä lähteitä, joka taasen supisti lähdemateriaalin määrää. Tätä tutkimusta tehdessämme tutustuimme kuitenkin moneen hyvään tutkimukseen ja kirjallisuuteen, jotka liittyivät aiheeseemme. Tulemme varmasti hyötymään niistä ammatillisesti myös jatkossa. Emme usko, että tutkimuksemme tulokset ovat yleistettäviä, sillä tutkimuksen otanta oli pieni.

Koronavirus ja sen aiheuttama poikkeustila tuntuu vaikuttavan perheiden elämään tälläkin hetkellä. Haastatelluista etävanhemmista oli useampi tehnyt vahvistetun tapaamissopimuksen lastenvalvojalla. Pohdimme, olisiko tapaamissopimuksiin syytä lisätä kohta, jossa käsitellään koronan, muun epidemian tai muusta syystä aiheutuvan poikkeustilan vaikutuksia etävanhemman ja lapsen tapaamisiin. Lapsen sairastuminen lasten perustauteihin on yleistä ja koskettaa monia eroperheitä poikkeustilan aikaan. Yksi haastateltavista kertoi ihmetelleensä kovasti, ettei koronavirusta ja sen aiheuttamaa poikkeustilaa ole käytetty häntä vastaan. Vahvistettu sopimus olisi hyvä myös mahdollisten tulevien kriisien varalle.

Etävanhempia haastatellessa huomasimme, että vaikka koronavirus ja sen aiheuttama poikkeustila oli koskettanut heitä karanteenin tai muun syyn kautta, saattoi haastateltava vastata kuitenkin, ettei tilanne ole vaikuttanut mitenkään heidän elämäänsä. Pohdimme voisiko tämä johtua siitä, että koronavirusepidemian ja poikkeustilan pitkittyessä ihmiset ovat jo tottuneita koronan mukanaan tuomiin elämänmuutoksiin.

Opinnäytetyön tekeminen kahdestaan oli molempien mielestä hyvä asia. Aihetta tuli mietittyä eri näkökulmista, kun kaksi ihmistä oli pohtimassa. Myös haastatteluiden tekeminen ja aineiston litterointi sujuivat hyvin yhdessä. Tämän tutkimuksen tekeminen oli mielestämme todella opettavaista ja antoisaa. Seuraavan tutkimuksen tekeminen olisi varmasti helpompaa tämän kokemuksen jälkeen. Ajattelemme myös, että olisi tärkeä tehdä koronaviruksen ja sen aiheuttaman poikkeustilan vaikutuksista muihinkin osa-alueisiin kohdistuvia tutkimuksia.

LÄHTEET

Auvinen, M, Litmala, M, Salminen, S & Valjakka, E. 2002. Lapsen asema erossa. Helsinki: Talentum Media 2002. Verkkokirja. Saatavissa: https://verkkokirjahylly-almatalent-fi.ezproxy.xamk.fi/teos/HAJBIXC-TCF#/kohta:VII/piste:b49 [viitattu 10.9.2020].

Broberg, M.& Hakovirta, M. 2005. Lapsen ja etävanhemman tapaaminen yksinhuoltaja ja uusperheissä – lähivanhemman näkökulma. Janus Sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti 13 (2005): 2. Verkkolehti. Saatavissa: https://journal.fi/janus/article/view/50302/15177?acceptCookies=1 [viitattu 9.8.2020].

Ensi- ja turvakotien liitto ry. 2017. Vanhemman opas. Tietoa ja tukea lapsiperheen eroon. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://ensijaturvakotienliitto.fi/vanhemman-oppaasta-tietoa-eroon/ [viitattu 13.12.2020].

Ensi- ja turvakotien liitto ry. 2019. Yhteistyövanhemmuus- yhteistyövanhemmuuden käsikirja. Verkkojulkaisu. Saatavissa: https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/yhteistyovanhemmuus._yhteistyovanhe [viitattu 14.12.2020]

Hakovirta, M. & Broberg, M. 2014. Isyys eron jälkeen. Teoksessa Eerola, P. & Mykkänen, J. (toim.) Isän kokemus. Helsinki: Gaudeamus.

Kauppinen, N. 2013. Eronjälkeinen selviytyminen ja onnistunut yhteistyö eroperheiden tarinoissa. Lisensiaatintutkimus. Turun yliopisto. Saatavissa: http://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=60ceecbb8026-47c1-8345-07641897ea96 [viitattu 3.12.2020].

Karttunen, Risto 2010. Isän ja äidin välissä. Lapsen kuulemisen psykologinen kehys huolto- ja tapaamisriidoissa. Akateeminen väitöskirja. Tampereen yliopisto. Psykologian laitos. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.

Kiander, J. 2020. Kuinka koronakriisistä selvitään. Talous ja yhteiskunta 2 / 2020. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139978/Kuinka-koronakriisista-selvitaan.pdf?sequence=1 [viitattu 10.08.2020].

Kiianmaa, K. 2008. Hyvä ero- uusi elämä. WS Bookwell: Porvoo.

Kiiski Jouko 2011. Suomalainen avioero 2000-luvun alussa. Miksi avioliitto puretaan, miten ero koetaan ja miten siitä selviydytään. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Education.

Koskela, J. 2012. Avioero suomalaisen miehen kokemana - Ero ja erosta toipuminen prosessina. Itä-Suomen yliopisto. Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://core.ac.uk/download/pdf/15169755.pdf [viitattu 12.8.2020].

Laki lapsen huollosta ja tapaamisoikeudesta 8.4.1983/361

Lapsen oikeuksien sopimus s.a. Unicef WWW-julkaisu. Saatavissa: https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/ [viitattu 1.10.2020].

Opetus- ja kulttuuriministeriö, Valtioneuvoston viestintäosasto. 2020. Tiedote. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-paatti-varhaiskasvatuksen-ja-perusopetuksen-rajoitteiden-purkamisesta [viitattu 24.8.2020].

Pruuki, H. & Sinkkonen, J. 2017. Lapsi ja ero. Eväitä eteenpäin. Kirjapaja. Helsinki.

Rissanen, A., Kääriäinen, A., Rantala, K., Saraoja, L., & Aikio, M. 2017. Vuoroasumisen periaatteet ja sopiminen vanhempien ja viranomaisten käsityksinä. Janus Sosiaalipolitiikan Ja sosiaalityön Tutkimuksen Aikakauslehti, 25(1), 38-56. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://journal.fi/janus/article/view/58714 [viitattu 2.9.2020].

Rothan, H. & Byrareddy, S. 2020. The epidemiology and pathogenesis of coronavirus disease (COVID-19) outbreak. Journal of Autoimmunity. Elsevier Ltd, 1-4. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S0896841120300469?token=8BCDD96F1F9F82AFC0B7E0A5D2C3B8FE04D3839E64E05C44A97AA69BF1B92D0824758608ED5F5938065697657B1474C9 [viitattu 24.8.2020].

Saaranen-Kauppinen & Puusniekka. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L1_2.html [viitattu 24.2.2021].

Sisäministeriö, Valtioneuvoston viestintäosasto. 2020. Tiedote. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://valtioneuvosto.fi/-/10616/liikkumisrajoitukset-uudellemaalle-voimaan-28-maaliskuuta-2020-klo-00-00 [viitattu 30.8.2020].

Terävä, J. & Böök, M. L. 2019. Yhteistyövanhemmuus. Yhteistyövanhemmuuden käsikirja. Ensi- ja turvakotien liitto. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://issuu.com/ensi-jaturvakotienliitto/docs/yhteistyovanhemmuus._yhteistyovanhe [viitattu 30.08.2020].

Tietoarkisto s.a. Kvalitatiivisen datatiedoston käsittely. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/aineistonhallinta/kvalitatiivisen-datan-kasittely/ [viitattu 17.09.2020].

Tilastokeskus. 2020. Solmittujen avioliittojen määrä väheni edelleen. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://www.stat.fi/til/ssaaty/2019/ssaaty_2019_2020-05-08_tie_001_fi.html [viitattu 4.12.2020].

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [viitattu 05.09.2020].

Usher, K., Bhullar, M., Durkin, J., Gyamfi, M. & Jackson, D. 2020. Family violence and COVID-19: Increased vulnerability and reduced options for support. International journal of Mental health nursing. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1111/inm.12735 [viitattu 11.2.2021]

Valmiuslaki 29.12.2011/1552

Valtioneuvosto. 2020. Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi. WWW-julkaisu. Saatavissa: https://valtioneuvosto.fi/-/10616/hallitus-totesi-suomen-olevan-poikkeusoloissa-koronavirustilanteen-vuoksi [viitattu 2.12.2020].

Viola – väkivallasta vapaaksi ry. 2019. Kuka huomaa mut? hanke (2019-2021). WWW-julkaisu. Saatavissa: https://ensijaturvakotienliitto.fi/violary/kehittamistyo/kuka-huomaa-mut/ [viitattu 9.8.2020].

Liite 1/2

Hei!

Olemme Mia ja Hanna ja olemme sosionomiopiskelijoita Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu XAMK:sta. Teemme opinnäytetyötä, jonka aiheena on “Koronan aiheuttaman poikkeustilan vaikutukset vanhempiensa eron kohdanneen lapsen ja etävanhemman tapaamisiin ja yhteydenpitoon”. Haluamme kerätä haastatteluilla tietoa siitä, kuinka korona on vaikuttanut etävanhempana toimimiseen? Ja miten olette pitäneet yhteyttä poikkeustilan aikana?

Yhteistyökumppanina opinnäytetyössä on VIOLA -väkivallasta vapaaksi ry:n Kuka huomaa mut? hanke. Hankkeen tarkoituksena on vahvistaa eron kohdanneiden lasten kuulluksi tulemista ja huomioimista.

Opinnäytetyötä varten etsimme 5-10 etävanhempaa yksilöhaastatteluun. Haastattelut toteutamme tammikuun 2021 aikana puhelin- tai videohaastatteluna.

Haastattelut tehdään nimettömästi ja haastatteluaineisto käsitellään ehdottoman luottamuksellisesti. Haastatteluaineisto hävitetään heti sen analysoinnin jälkeen. Ja se käsitellään niin, ettei niistä pysty tunnistamaan vastaajia. Kuka huomaa mut? -hanke, käyttää tutkimustietoa toimintansa kehittämiseen.

Olisi hienoa, jos osallistuisit haastatteluumme ja jakaisit meille omaa kokemustasi aiheesta. Tutkimustieto olisi erittäin tärkeää, koska aihetta ei ole aikaisemmin tutkittu ja sitä voidaan tulevaisuudessa hyödyntää vastaavanlaisessa tilanteessa. Jos kiinnostuit osallistumaan haastatteluun, ota meihin yhteyttä niin sovimme haastatteluajankohdan ja toteuttamistavan. Yhteydenotot sähköpostilla.

Ystävällisin terveisin

Mia Huhtinen omihu028@edu.xamk.fi

ja

Hanna Häyrinen ohaha043@edu.xamk.fi

HAASTATTELURUNKO

Tutkimuskysymys

Kuinka koronan aiheuttama poikkeustila on vaikuttanut eron kohdanneen lapsen ja etävanhemman yhteydenpitoon ja tapaamisiin**?**

Haastattelusuunnitelma

Tarkoituksena kysyä avoimia kysymyksiä, jotka eivät johdattele haastateltavaa.

Haastattelijat pitävät huolen, ettei haastattelu lähde liian kauaksi aiheesta.

Haastattelun alussa käydään läpi mistä tutkimuksessa on kyse.

Haastattelurunko

Perustiedot

Perherakenne, minkälainen perhe sinulla on? Koska olette eronneet? Kuinka monta lasta teillä on?

Kuinka pitkävälimatka teillä on lapsenne kanssa? Kuinka hoidatte kuljetuksen kotien välillä?

Minkälainen tapaamissopimus teillä on?

Onko tapaamissopimus vahvistettu lastenvalvojalla vai onko sopimus vahvistamaton?

Miten se on toteutunut ennen poikkeustilaa?

Kuinka tapaamiset ovat onnistuneet? Ovatko menneet sopimuksen mukaisesti?

Mitä teillä oli tapana tehdä lapsenne kanssa tapaamisissa ennen poikkeustilaa?

Kuinka pidit yhteyttä lapseesi tapaamisten välillä ennen koronan aiheuttamaa poikkeustilaa?

Poikkeustilan vaikutukset tapaamisiin ja yhteydenpitoon

Onko korona vaikuttaneet etävanhempana toimimiseen?

Miten poikkeustila vaikutti?

Miten tapaamiset ovat toteutuneet? Onko lapsen kuljetus kotien välillä toiminut? Mitä teillä on ollut tapana tehdä?

Minkälaisia yhteydenpitokeinoja olette käyttäneet poikkeustilan aikana?

Koetko toisen vanhemman tukeneen yhteydenpitoa? Ja onko sinulla ollut toiveita tässä asiassa?

Oletko kokenut, että koronan aiheuttamaa poikkeustilannetta olisi käytetty sinua vastaan suhteessasi lastasi kohtaan? Jos olet niin kuinka?